

למה את משלמת כל-כך הרבה בשביל המזון?

מפני שבמשרד האחראי אין שום ייצוג לצרכנים!

הדיונים על משרד-המשלה הם משעממים, כביכול. אולם הכנסת ריק בהם כימעט לגמרי. אין אפשר להכניס גם נהט הייס. כך קרה כאשר השתתפו בוויכוח על משרד-החקלאות. עוררנו בו שתי סערות. הראשונה באה כאשר דיברנו על בעיית ה-היאחזויות בשטחים המוחזקים. ניצלנו הזדמנות זו כדי להעלות את המיסמך שפורסם בגל-ינו האחרון של "העולם הזה" בעניין ההתחייבות של ממשלת הליכוד הלאומי לנסיגה:

אורי אבנרי: רק באקראי דיבר שר-החקלאות על הפעולה של משרדו בשטחים המוחזקים. על הפעולה החיובית של משרדו בהדרכת החקלאים הרביים בשטחים המוחזקים נדמה לי שלא דיבר בכלל. תחת זאת הוכיח שעומדים להקים מרכז איורני וישווב חקלאי נוסף ברמת-הגולן, ושברקוב עומדות לעלות על הרקע שתי האחויות נוספות בביקעת-הירדן. ואני שואל את עצמי: האם שר-החקלאות הכין את ה-נאום הזה לפני חודשיים או שלושה חודשים? האם הוא כל-כך עסוק בענייני החקלאות, שלא שם לב למה שקורה סביבנו?

האם לא שם לב לכך שאנו נמצאים בליבה של מהפכה? לשם מה עוסק היום משרד החקלאות בהקימת ישובים בשטחים המוחזקים, שאין שמיץ של סיכוי שיושארנו בידנו בעתיד, לא רק כי עתיד הרחוק ואפילו לא בעתיד הקרוב? אם שר-החקלאות רוצה להשקיע את כספי מדינת-ישראל במתן שי לעמיערבו, בצורה של ישובים חקלאיים מוכנים בשבילם, וואיל-נא לכלול זאת בסעיף של סיוע-חוץ. מה טעם להקים ישובים בשטחים ששר-ה-חקלאות יודע, וכולנו יודעים, שהם לא יהיו בירי מדינת ישראל בעוד שנה-שנתיים?

כאן באו חילופי-הדברים המוזכרים באיגרת ראש-המערכת (ראה עמוד 2). לאחר מכן עברנו לדון בענייני החקלאות עצמם. וכאן התעוררה סערה גדולה יותר, שרק חלק קטן ממנה נקלט בפרוטוקול. החומר הוכן עליידי מומחי תנועתנו לחק-לאות, והוא הכיל עובדות יבשות. אבל אנשי הקיבוצים והמושבים בכנסת הגיבו בזעם בלתי-רגיל. מסתבר שמכל הפרות הקדושות בכנסת, הקדושה ביותר היא הפרה עצמה — החקלאות:

"משרד החקלאות" או "משרד החקלאים"

אורי אבנרי: משרד-החקלאות הוא המשרד היחיד כימעט כל הולדתו מורכבת מאינטרסנטים ישירים, דהיינו, מייצרנים פעילים. הוא יותר "משרד-החקלאים" מאשר "משרד-החקלאות". הדבר מבטיח אמנם מידה רבה של מיקצועיות, החסרה בהרבה משרדי ממשלה אחרים.

אך יחד עם זאת גורמת לקיפוח מתמיד של הרוב הגדול של האזרחים, שהם צרכנים.

למעשה, השתלטה קבוצה המהווה כ-8% של האוכלוסייה על אספקת המזון. אינו נמסר משרד-המיסטריות-התעשייה לעלית, לאמקור או לתעשייה האווירית, היו צועקים תמס. אולם בחקלאות — הדבר נראה כמובן מעצמו.

שר-החקלאות, המנהל הכללי, היועץ המדיני-חד לשור, ומנהל אגף התיכנון — כולם חברי קיבוצים, שיש להם אינטרסים ישירים של חקלאים פעילים. סגן השר הוא חבר מושב, בעל משק.

יכולתי אפילו להוסיף כי גם יושב-ראש הישיבה הזאת שייך לסקטור הזה.

היו"ר שלמה רוזן: אני מבקש מחד לא לי-טפל ביושבי-ראש הישיבה, ואני קורא אותך לסדר. **אורי אבנרי:** אני אומר זאת ברוח טובה.

כבוד היושבי-ראש, מצב זה גורם כמישרין להעדרה של היצור, ושל האינטרסים שלו, על האינטרסים של הצרכן הרגיל.

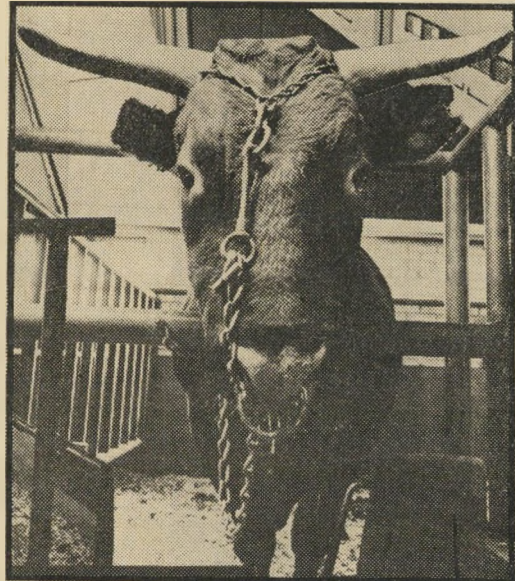
הדבר נעשה באמצעות מועצות-הייצור, שבראשן עומד כימעט תמיד אחד החקלאים בעלי המישרות הממשלתיות, ושבהרכבן יש עדיפות מוחלטת ליצרנים החקלאיים. מועצות אלה יש להן מעמד מונופוליסטי בשוק הפנימי, בשטחים בהם הן פועלות.

כשיש להם ביצים...

אביא לכך כמה דוגמאות. **אולי הבולטת ביותר היא זו של המועצה לייצור ולשיווק ביצים ועופות.** מועצה זו עובדת בשיתוף פעולה מלא עם משרד-החקלאות, והמנהל הכללי של המשרד, שמשקו הוא בעל לול גדול, הוא גם היושבי-ראש של המועצה הזאת. מנהלה, חבר מושב, גם לו אינטרסים ישירים בענף.

כל ייצור הלול מתוכנן ויש מיכסות ייצור כדי למנוע עודפיט בשוק.

בשנה שעברה נתקל התיכנון בבעייה קטנה — כמות מסוימת של ביצידגירה לעופות לבשר הוכנה למישלוח לחוף-לארץ, אולם ההזמנה בוטלה ברגע האחרון. המועצה נתנה להכניס ביצים אלה למדגרות, לשימוש

הפרה הקדושה ביותר

מקומי, וכתוצאה מכך היתה הצפה של השוק בנובמבר וב-דצמבר בכשרי-עוף.

יצחק גודן: האם אתה מאמין שבגלל זה היתה הצפה של כשרי-עוף? **אורי אבנרי:** תשמע הלאה.

לחקלאים היה מחיר מובטח, והם לא יכלו להפסיד דבר. ממשלת ישראל — כלומר משל-המיסים — הכניסו לכיסי המשקים, המייצרים כשרי-עוף, תוך חודש וחצי למעלה מ-5.5 מיליון לירות סובסידיות.

השמורת ביצי הדגירה היתה עולה בערך 20% מסכום זה, אך אז המשקים, וביניהם משקי הצמרת של משרד-החקלאות, לא היו יכולים להרוויח.

הצרכנים לא נהנו מהמחירים הנולים של העופות העודפים. משרד-החקלאות אינו עוסק כימעט בשיווק או בהסדרתו, ואיש לא דאג לפירוק הקרטל של סוחר-העופות, שד החזיקו את המחירים באופן מלאכותי ברמה הגבוהה של תקופת החגים.

רק כאשר החלו גם המשקים סובלים מן העובדה שהסור חרים לא לקחו את כמות העופות, והיה צריך להמשיך ולהאכילם במשקים — התעורר משרד-החקלאות לפעולה. הועלה מחיר המינימום לגבי תשלום הסובסידיה, אך הדבר נעשה כאשר עודף העופות כבר הלך ופחת.

הפתרון הנורמלי למצב זה היה צריך להיות שחיטת העופות העודפים והקפאתם עד לי תקופה מאוחרת יותר. דבר זה לא ניתן היה להעשות, לדברי סגן המנהל הכללי של משרד-החקלאות, כי השוחטים והרכנים במשחטות העופות לא הסכימו לעבוד שעות נוספות!

סיפור של שניצל

בינתיים התכוננה שערוריה נוספת סביב מועצת הלול. עוד בקיץ שעבר ביקש משרד-האוצר ממשרד-החקלאות לבדוק באיזו מידה יוכל כשרי-עוף, מייצור ישראלי, להח-

ליף כשרי-בקר, המיובא מחוף-לארץ. נערכו תחשיבים, ומשרד החקלאות הגיע למסקנה שאמנם מבחינת ההוצאה למטבץ חוץ כדאי למשק להחליף בשר מיובא במיספוא מיובא, ול-ייצר כאן ממיספוא זה כשרי-עוף וכשרי-הודים. אך הדבר אינו כדאי לחקלאים במערכת המחירים הקיימת. הבשר הי מיובא זול בשוק הקימעותאי, מסופק בכל כמות נדרשת, ואינו מניח למחירי העוף לעלות.

הסבר זה ניתן עליידי אנשים בשם משרד-החקלאות, שהם עצמם בעלי משקים המייצרי רים כשר עוף.

הם לא רחרו להסביר למה במחירים הקיימים היה כדאי לחקלאי ישראל לייצר בשנת תשל למעלה מ-100 אלף טונות כשרי-עוף, ולמה הדבר נעשה בבלתי-כדאי כאשר יש לייצר עוד 15 אלף טון?

בשלב ראשון דחה האוצר את תביעת החקלאים לייקר את הבשר הקפוא. תוכנית ההרחבה של הלול הוכנסה, איפוא, למקרו.

כעבור כמה חודשים, כאשר התברר שצריכת הבשר הי קפוא המיובא מרקיעה שחקים, ומגיעה ל-40 אלף טון ל-שנה, שעה שמחירי כחוף-לארץ עולים אף הם בהתמדה — השתנתה גישת האוצר.

הממשלה ייקרה את מחיר הבשר הקפוא — כמוכך לאחר שעבר החודש האחרון הקובע את תוספת היוקר לשנת 1971.

כתוצאה מייקור הבשר לסיטונאים בערך בשליש, קפץ הי מחיר הקימעותאי ב-50% ויותר.

כשר הבקר הקפוא שהיה מיוצר עממו בי משך שנים רבות, הפך בן-לילה למצרך של מותרות.

בינאר 1971 ירדה צריכתו ב-30%. עקרת הבית הישראלית רצתה לעבור לסוגי בשר זולים יותר, וניסתה לקנות עופות ובשר הודי. אולם היא נאלצה ללמוד פרק בכלכלה מדינית: עם עליית מחיר הבשר הקפוא, עלה גם מחיר העופות. תר-נגולי הודו, שנמכרו עוד לפני חודשיים במחיר של 2.30 לירות לק"ג חי בסיטונות, נמכרים עכשיו ב-3.80 לירות, לשמחתם של בעלי המשקים, כמובן, ולשמחתם של הסוחרים, המרוויחים יותר ככל שהמחיר עולה.

רק עקרת-הבית צריכה עכשיו לשלם עבור שניצל הודו מחיר העולה על מחיר בשר הבקר הטרי לפני חודשיים בלבד.

משרד-החקלאות מבטיח שבעוד כמה חודשים יהיה טוב, וכמויות יותר גדולות של עופות יגיעו לשווקים. בינתיים מנסה מועצת הלול להגדיל עוד יותר את הדרשה לבשרי-עוף שאיננו, עליידי מודעות בעיתונות.

אלמלא נעשה כל הדבר הזה עליידי אנשים שהם סוציאליסטים וחלוצי מעמד הפועלים, היינו אומרים שזו התנהגות טיפוסית למזנו פוליטיים-קפיטליסטיים.

גם בצל

מועצת הלול אינה בודדה בעניין זה. מועצת הירקות לא איחפנה השנה בצל בי מידה מספקת כדי שמספר משקים בערבה ירוויחו יותר — הם הספקים הכלעדיים של בצל בעונת החורף.

המסנים, השייכים לתנובה ההסתדרותית והסוציאליסטית, ריקים זה מזה, אך היה מי שדאג להשתק את העניין עד שהיה מאוחר לתור את הבעייה עליידי ייבוא. בינתיים עלה מחיר הבצל הקמעותאי ללירה וחצי ולמעלה מזה.

היו"ר שלמה רוזן: האם יש לך עוד סיפור רים רבים מסוג זה? אתה יכול לפרסם אותם בעיתונות. **אבקשך לסיים.**

אורי אבנרי: לפי הוראת היושבי-ראש אני אפסח על מועצת הכותנה ועל שאר המועצות, אם כי יש לי פה חומר למכביר על המועצות האלה. אני רואה שחבריי-הכנסת החקלאים רגישים לביקורת.

יהונתן יפרח: לפי דבריך כדאי מאד לגדל בצל — מדוע אינך עושה זאת?

ייצוג הולם לצרכנים!

אורי אבנרי: אינני בא לפגוע בהכנסות החקלאים. שום אדם סביר לא ירצה שרמת ההכנסות שלו תהיה ירודה מזו של בעלי מיקצועות אחרים באוכלוסייה.

אני רוצה לאתר את מוקד הביקורת שלי: לא יתכן שבמשרד האחראי לחקלאות, יהיה כל השלטון בידי החקלאים, ואין ייצוג מתאים לצרכנים.

משרד-המסחר-והתעשייה אינו בידי הסוחרים ולא בידי התעשיינים. גם משרדים אחרים אינם נתונים באופן בל-עדי בידי אינטרסנטים ישירים. היינו רוצים שבמשרד החקלאות ובמועצות-הייצור השונות של המשרד יהיה ייצוג נאות לציבור הצרכנים.